

Percepční a kognitivní zralost předškolního dítěte (6. let, školní zralost)

V tomto věku u dětí dochází k přechodu od globálního k diferencovanému vnímání v oblasti sluchové a zrakové, k rozvoji analyticko-syntetické činnosti mozku.

Zralost zrakového vnímání

Dítě by mělo být schopné odlišit od sebe různé tvary (čtverec, kruh, trojúhelník) a základní tvary i pojmenovat.

Mělo by znát alespoň některá písmenka a číslice.

Procvičování zrakové diference

Rozlišování předmětů: vyhledávání stejných předmětů (např. kostek mezi kuličkami), odlišování rozdílných věcí (najít, co do skupiny nepatří podle tvaru, barvy). Vyhledávání rozdílů na zdánlivě stejných obrázcích, vyhledání stejných obrazců z několika si podobných, odlišení rozdílného obrazce z řady stejných, vyhledávání "ukrytých" věcí na obrázku.

Procvičování zrakové analýzy a syntézy

Skládání a rozkládání obrázků a fotek rozstříhaných na části, skládání a rozkládání částí stavebnic (rozkládací kostky), puzzle a mozaiky.

Procvičování prostorové orientace

Procházení obrázkovými bludišti, vyhledání a určení místa věcí v místnosti, na obrázku, hračky i v reálu s určováním změny jejich postavení v prostoru, vyhledání věcí na obrázku s pojmy dole/nahore, vpravo/vlevo vzadu/vpředu/uprostřed, určení polohy na sobě a druhém člověku, popis cesty do obchodu, parku apod. s pojmy vpravo/vlevo.

Zralost sluchového rozlišování

Dítě by mělo poznat první písmeno ve slově, mělo by se procvičovat v rozkladu slov na hlásky a naopak v syntéze slov z hlásek.

Procvičování sluchové diference

Rozlišení zvuků (při zavázaných očích poznat zvuk sirek, peněz, klíčů aj.), poznávání hudebních nástrojů, přírodních zvuků. Napodobování rytmu vytleskáním (říkadla, básničky)

Procvičování sluchové orientace

Hledání schovaného budíku podle zvuku, hádání, co zvuk vydává, hry na slepou bábu.

Procvičování sluchové analýzy

Hádání, kterou hláskou začíná a končí slovo (co slyšíš na začátku - na konci?), "slovní fotbal" na hlásky (hráč vymyslí slovo začínající hláskou, na kterou končilo slovo vymyšlené protihráčem), vymyšlení slov nebo příběhů na nějakou hlásku, vyhledání předmětů v místnosti začínajících na určitou hlásku či slabiku, vymyšlení slov na nějakou slabiku (KO-lo, KO-pačky, KO-loběžka, ..

Rozumové schopnosti

Chápání světa by u dětí nastupujících do první třídy mělo být již více realistické, fantazijní pohled by měl postupně ustupovat.

Dítě by mělo chápat jednoduché pojmy související s časem (včera-dnes-zítro, ráno-poledne-večer), mělo by být schopné řadit události chronologicky podle děje. Nemusí znát hodiny, měsíce a dny, ale roční období by znát mělo.

Dítě by mělo být schopno třídit věci podle velikosti, délky, množství, druhu (větší - menší, stůl - židle - postel x jablko), materiálu, z kterého jsou věci vyrobeny (auto, dům, knihy, potraviny, oblečení).

Dále by dítě mělo být schopno logické úvahy o pojmech (co mají podobného stůl a židle, košile a svetr ap.)

Mělo by znát barvy, i doplňkové (oranžovou, hnědou, růžovou, fialovou).

Mělo by mít určité početní vědomosti (kolik nohou má pes, kolik je dnů v týdnu) a dovednosti: umět počítat do 10 a zpět a znát číslice do 10 (není zcela nutné), sčítat a odčítat do 5 (tedy přidávat a ubírat z množství věcí). Minimálně by dítě mělo zvládnout ukázat správný počet na prstech, event. vybrat z hromádky předmětů požadovaný počet.

Dítě může počítat v duchu i na prstech.

Mělo by znát vztah "symbol - jméno - počet" aspoň u některých číslic.

Procvičování

Pro rozvoj logického myšlení jsou vhodné jednoduché příklady. Např. koupili jsme 4 jablíčka, jedno jsme snědli, kolik jablíček nám ještě zbývá?

Paměť

Dítě by před vstupem do školy mělo být schopné zapamatovat si větu o osmi slovech a doslova ji zopakovat. Mělo by být schopno udělat podle tří najednou vydaných pokynů danou věc provést (například "Jdi do kuchyně, vezmi tam hrneček a přines mi ho.")

Procvičování paměti

Ideálním pro procvičování a rozvoj paměti je učení se básničkám a písničkám, hraní pexesa (například písmenkového). Dále může být pro dítě zajímavé naučit se a pak vyprávět vtipy, hádanky, příběhy.

Řeč

Důležitá je dosažená úroveň v rozvoji řeči: Ideálně dítě dokáže vyslovit všechny hlásky do nástupu do ZŠ, protože chodit v 1. třídě na logopedii a ještě zvládat školu znamená pro dítě další zatížení. Toleruje se nesprávná výslovnost R,Ř.

Dítě by mělo mít bohatou slovní zásobu - deset až čtrnáct tisíc slov, mělo by zvládat i gramatické jevy řeči - správně skloňovat podstatná jména, a časovat slovesa, slova ve větě skládat ve správném pořadí.

Mělo by být schopné v krátkosti (6 - 7 větami) plynule vyprávět o rodině, zájmech, trávení volného času ap.

Grafomotorika

Podkladem pro rozvoj psaní je dobrá grafomotorika. Nutný je správný a fixovaný úchop tužky.

Dítě by mělo být schopno napodobit geometrické tvary, správně zobrazovat figurální kresbu. Kresba dítěte před vstupem do školy by měla být bohatá na detaily, propracovaná, vyspělá.

Náprava vadného držení tužky

Náprava nejnázne probíhá při kreslení.

Zásady práce na odstranění vadného držení tužky jsou: nácviky by měl probíhat v duševní pohodě, formou veselé hry: kreslit pohádky, příběhy apod. Dobré je střídat různé psací materiály (pastelky, křídly, voskovky, ...). Před psáním rozcvičit ruce (kroužit zápěstím volným, pěstičkami, protřepat ruce, prstíky jeden po druhém do špetky palec k ukazováku, palec k prostředníku, palec k prsteníku atd. a zpět). Kreslit na velký papír a uvolňovat ruku od ramene přes předloktí až po zápěstí.

Pozor na to, aby obrázek měl správné proporce, velikost a detaily (postava oči, uši, 5 prstů) - přispívá k nácviku všímavosti k detailům pro psaní. Vybarvování ploch, má být bez přetahování, nedotažení i odbytí jen vyčmáráním.

Lateralita

U většiny dětí i dospělých bývá jedna ruka šikvnější. Tu nazýváme dominantní. Podobně i pravá nebo levá noha a oko jsou dominantní. Je-li souhlasná dominance ruky a oka, pak jde o **vyhraněnou dominantci**, což je výhodnější.

Jde-li o tzv. **zkříženou lateralitu** (dominantní je pravá ruka a levé oko nebo naopak) nebo **nevyhraněnou lateralitu** (dítě používá obě ruce stejně), komplikuje to někdy trochu vývoj.

Leváky není nutné nic speciálního učit, jen dbát na dobré držení tužky a sklon sešitu. Těžko se později přeučuje. Leváky rozhodně nepřeučujeme na psaní pravou rukou ! Přeučování může vést např. k neurotickým poruchám a k celkovému zpomalení duševního vývoje!